

vluchtelingen IN DE
JAARVERSLAG 2018

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. DOELSTELLING	5
2. DOELGROEP	6
3. RESULTATEN IN VOGELVLUCHT	7
4. BEGELEIDING	9
5. TOEGANG TOT BASISRECHTEN	15
6. OPVANG	17
7. BEWUSTWORDING EN BELANGENBEHARTIGING	19
8. ORGANISATIE	25
9. WINST EN VERLIESREKENING 2018	26

INLEIDING

“Ik ben zo blij dat ik eindelijk veilig ben. Ik heb mijn nieuwe procedure succesvol doorlopen. Eindelijk heb ik erkenning gekregen dat ik inderdaad politiek vluchteling ben. Omdat ik weer een dak boven mijn hoofd heb gekregen en tot rust kon komen, is het me gelukt om bewijsmaterialen te verzamelen voor mijn nieuwe procedure.”

Mohamed uit Iran

Stichting Vluchtelingen in de Knel zet zich in voor afgewezen vluchtelingen zoals Mohamed; vluchtelingen die door de IND zijn afgewezen en derhalve worden uitgesloten van voorzieningen en opvang. We behartigen de belangen van afgewezen vluchtelingen op zowel lokaal als landelijk niveau. We bieden opvang en intensieve sociaal-juridische begeleiding aan afgewezen vluchtelingen en we bemiddelen bij toegang tot basisrechten en -voorzieningen voor afgewezen vluchtelingen en andere ongedocumenteerden. We werken hierbij vanuit het principe dat ieder mens recht heeft op een menswaardig bestaan. In 2018 heeft een record aantal afgewezen vluchtelingen bij ons om opvang en begeleiding gevraagd. De hoge instroom van vluchtelingen in 2015 en 2016 heeft er voor gezorgd dat een groot aantal vluchtelingen in 2017 en 2018 werden afgewezen en op straat kwamen te staan. In 2018 hebben uiteindelijk 228 mensen bij ons om opvang en begeleiding gevraagd.

De mensen die als cliënt bij Vluchtelingen in de Knel komen en als uitgeprocedeerd worden bestempeld, blijken in de praktijk lang niet altijd uitgeprocedeerd te zijn. Sommigen hebben nog een procedure lopen of kunnen na begeleiding van Vluchtelingen in de Knel een nieuwe procedure starten. Alleen al binnen onze stichting stroomden in 2018 34 mensen uit doordat zij na een nieuwe procedure alsnog een vergunning of recht op overheidsopvang kregen.

Daarnaast hebben we in 2018 ongeveer 350 ongedocumenteerden in Eindhoven bijgestaan bij het verkrijgen van toegang tot basisrechten, zoals medische zorg, onderdak, scholing en toegang tot het rechtssysteem. In 2018 hebben we een doorbraak bereikt op het gebied van toegang tot scholing voor ongedocumenteerden. Samen met het SUMMA college hebben we een aantal scholingsplekken kunnen garanderen voor onze cliënten zodat ze zich kunnen blijven ontwikkelen en daarmee betekenis kunnen geven aan hun leven en hun toekomst. In dit jaarverslag leest u hier meer over.

Naast de reguliere werkzaamheden voerde Vluchtelingen in de Knel in 2018 wederom de Eindhovense Bed, Bad, Brood én Begeleiding (BBBB) voorziening uit. Dit doen we in opdracht van de gemeente Eindhoven. In Eindhoven is gekozen voor een gelaagde aanpak van opvang waarbij het grootste deel van de BBBB-ers in het eigen netwerk verblijft. Op deze manier wordt de eigen kracht gestimuleerd en worden mensen niet buiten hun sociale vangnet geplaatst. Naast toegang tot Bed, Bad en Brood bestaat de BBBB in Eindhoven ook uit begeleiding. Vluchtelingen in de Knel biedt deze begeleiding in de vorm van intensieve sociaal-juridische begeleiding en de training Toekomstoriëntatie. In 2018 was er landelijk veel aandacht voor de manier waarop wij de training vormgeven. We hebben op verschillende momenten onze kennis overgedragen aan stichtingen in andere steden die net als wij de belangen van ongedocumenteerden behartigen.

Wij blijven ons hard maken voor het voortbestaan van de BBBB in de huidige vorm in Eindhoven, waarbij ondersteuning bij opvang wordt gezien als een basisvoorziening en niet is gekoppeld aan een toekomstperspectief. In het coalitieakkoord van 2017 is een passage opgenomen over de toekomst van de BBBB en de ontwikkeling van Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV). In dit jaarverslag leest u de insteek van Vluchtelingen in de Knel in de gesprekken met gemeente en het rijk met betrekking tot de LVV. We hebben in 2018 de ontwikkelingen op de voet gevolgd en we hebben ons

ingezet als belangenbehartiger van afgewezen vluchtelingen in de onderhandelingen met gemeentes en het rijk.

In dit jaarverslag leest u over de activiteiten die we in 2018 hebben ondernomen, de cliënten waar we ons voor hebben ingezet en de resultaten die we hebben bereikt.

Met vriendelijke groet,

Stichting Vluchtelingen in de Knel

1. DOELSTELLING

Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan. Vanuit die overtuiging zet Vluchtelingen in de Knel zich in voor de basisrechten en belangen van (afgewezen) vluchtelingen die zijn uitgesloten van overheidsvoorzieningen.

Onze doelstelling is daarom: met de beschikbare middelen ernaar streven om zoveel mogelijk (afgewezen) vluchtelingen te helpen een duurzaam toekomstperspectief te realiseren en hun basisrechten te doen gelden.

De doelstelling wordt mede bereikt door bij te dragen aan publieke bewustwording van de situatie van (afgewezen) vluchtelingen in Eindhoven en Nederland. Daarnaast zien wij het als wezenlijk belang om gemeentelijk- en overheidsbeleid met betrekking tot (afgewezen) vluchtelingen en hun rechten te beïnvloeden. De stichting deelt haar expertise met belanghebbenden in Eindhoven en andere plaatsen in Nederland. In Eindhoven is een nauwe samenwerking met de gemeente en vele partners. Voor kennisoverdracht in de rest van Nederland neemt Vluchtelingen in de Knel deel aan verschillende vormen van landelijk overleg en symposia.

2. DOELGROEP

Vluchtelingen in de Knel zet zich in voor ongedocumenteerden die in Eindhoven en de directe omgeving van Eindhoven wonen. De groep ongedocumenteerden in Eindhoven is op te delen in twee groepen: (afgewezen) vluchtelingen en de bredere groep ongedocumenteerde derdelanders.

De primaire doelgroep van Vluchtelingen in de Knel bestaat uit afgewezen vluchtelingen. Daaronder verstaan we: mensen afkomstig van buiten Europa die in Nederland om bescherming hebben gevraagd, maar die dat, om wat voor reden dan ook, niet hebben gekregen. Zij hebben geen recht (meer) op overheidsvoorzieningen of werk en komen op straat terecht. Het kan gaan om afgewezen asielzoekers voor wie terugkeer redelijkerwijs geen optie is, slachtoffers van mensenhandel, vluchtelingen die hun procedure op straat moeten afwachten of vluchtelingen die willen terugkeren naar het land van herkomst en tijd nodig hebben voor de voorbereiding. Door samen met hen aan verschillende toekomstperspectieven te werken en in te zetten op de ontwikkeling van eigen kracht en weerbaarheid, streven we naar een duurzame oplossing voor individuen.

Daarnaast ondersteunen we ook bij toegang tot basisrechten, zoals medische zorg, gezinsleven, scholing, voedselbank, kleding bank en ondersteunen we bij het doen van veilige aangifte als iemand slachtoffer is geworden van een misdrijf. Bemiddeling bij toegang tot basisrechten doen we niet alleen voor afgewezen vluchtelingen. Alle ongedocumenteerde derdelanders in Eindhoven kunnen bij ons terecht voor deze vorm van ondersteuning. Onder deze secundaire doelgroep, ongedocumenteerde derdelanders, verstaan we: mensen die de Nederlandse autoriteiten niet om bescherming hebben gevraagd, maar ook geen rechtmatig verblijf hebben in Nederland.

3. DE RESULTATEN IN VOGELVLUCHT

Aantal	2016	2017	2018
Cliënten in begeleiding	94	111	105
Intakes (nieuwe cliënten)	74	98	102

Type trajecten	2016	2017	2018
Intensieve sociaal-juridische begeleiding	52	72	69
Intensieve begeleiding binnen ex-ama project	11	16	15
Toegang tot basisrechten	24	21	35
Veilige aangifte	3	3	2
Erkenning kinderen	4	3	4

Uitstroom	2016	2017	2018
Totaal uitstroom intensieve begeleiding	34	33	39
Positieve uitstroom na intensieve begeleiding	24	27	34

Type uitstroom na intensieve begeleiding	2016	2017	2018
Asiel	6	6	6
Verblijf bij gezinslid	1	4	1
Schrijnendheid	3	1	1
Toekenning artikel 64	8	8	8
Recht op opvang AZC	-	3	12 ¹
Terugkeer	4	3	1
Doormigratie met vergunning	2	1	1
Verblijf bij Nederlands kind	-	1	5
Totaal	24	27	34

¹ Drie cliënten hebben ondanks een goed voorbereide nieuwe procedure een negatieve beschikking ontvangen van de IND.

Opvang	2016	2017	2018
Verzoeken tot opvang in noodopvang VidK	163	216	228
Daadwerkelijk aantal mensen opgevangen	32	27	32
Aantal mensen verbleven in eigen netwerk	118	112	126
Aantal doorverwijzingen naar de nachtopvang	21	27	34

Bemiddeling zorg	2016	2017	2018
Aantal cliënten voor wie bemiddeld is	248	228	278
Medische verwijzingen	2009	1989	2012
Waarvan huisarts	686	675	747
Waarvan tandarts	79	101	113
Waarvan fysiotherapeut	24	51	31
Waarvan psycholoog	24	32	11 ²
Waarvan ziekenhuis	73	83	132
Waarvan verloskundige	7	9	7

Training toekomstoriëntatie	2016	2017	2018
Aantal deelnemers training	55	65	15 ³
Aantal themadagen	-	4	12
Buddy project	-	6	12 buddies

² De registratiesystemen zijn veranderd bij de psychologen. Naar alle waarschijnlijkheid zijn er wel meer afspraken met psychologen gemaakt, maar hebben cliënten ons niet gevraagd voor bemiddeling.

³ In 2018 waren alle cliënten getraind, waardoor alleen de nieuw ingestroomde cliënten nog hebben deelgenomen aan de training Toekomstoriëntatie. Daarnaast hebben cliënten deel kunnen nemen aan verdiepende themadagen.

4. BEGELEIDING

In 2018 hebben we ongeveer 350 mensen ondersteund. Hiervan kwamen ongeveer 100 mensen nieuw in beeld bij de stichting.

4.1 Intakes

Vluchtelingen in de Knel wordt op verschillende manieren gevonden door nieuwe cliënten. Het kan zijn dat medewerkers van Vluchtelingenwerk of COA op AZC's afgewezen vluchtelingen informeren over de verschillende organisaties die zich inzetten voor afgewezen vluchtelingen in Nederland, dat advocaten cliënten doorverwijzen, of dat mensen via hun eigen netwerk geïnformeerd worden over het bestaan van Vluchtelingen in de Knel. Soms zijn cliënten al langer in beeld bij de stichting, maar is zijn/haar situatie veranderd of veranderen regels en voorwaarden voor het verkrijgen van een verblijfsvergunning waardoor een andere, intensievere vorm, van begeleiding mogelijk wordt gemaakt.

Tijdens een zorgvuldige intake wordt de hulpvraag van (nieuwe) cliënten in kaart gebracht en is er aandacht voor de verschillende verweven aspecten van het leven van cliënten. Hierbij is aandacht voor de juridische, sociale en medische situatie. De begeleiding die uiteindelijk wordt geboden is individueel afgestemd op de hulpvraag van cliënt en zal altijd ingestoken worden vanuit gelijkwaardigheid en eigen kracht. Naast de individuele begeleidingstrajecten wordt aan elke afgewezen vluchteling gevraagd om deel te nemen aan de groepstraining Toekomstoriëntatie.

In totaal heeft Vluchtelingen in de Knel 69 nieuwe intakes gedaan en 33 herintakes. Er wordt een intake gedaan na het eerste contact met een nieuwe cliënt. Een herintake wordt gedaan als een cliënt langere tijd uit beeld is geweest en opnieuw om ondersteuning vraagt of als een cliënt aangeeft dat zijn/haar situatie is veranderd.

4.2 Sociaal-juridische begeleiding

Het inwilligingspercentage van asielprocedures bij de IND ligt laag, in 2017 was dit 31 %.⁴ Dit lage inwilligingscijfer zorgt ervoor dat een groot aantal mensen die, om wat voor reden dan ook, niet terug kunnen keren, op straat komt te staan nadat de asielaanvraag afgewezen is. Een deel van deze mensen roept de ondersteuning van Vluchtelingen in de Knel in.

Na een dossieranalyse maakt het kernteam van Vluchtelingen in de Knel een inschatting of begeleiding naar een nieuwe procedure haalbaar en mogelijk is. De intensieve sociaaljuridische begeleiding van Vluchtelingen in de Knel is er altijd op gericht om te werken aan toekomstperspectief: legaal verblijf, terugkeer of doormigratie.

Als cliënten een leven in de illegaliteit verkieszen, leggen we uit wat de risico's en moeilijkheden van die keuze zijn. Vluchtelingen in de Knel blijft deze groep altijd helpen met het waarborgen van hun basisrechten (medische zorg, veilig aangifte kunnen doen, onderwijs voor kinderen, etc). Een deel van de intensieve sociaal-juridische begeleiding vond in 2018 plaats in het kader van een gemeentelijk project (ex-ama project, rechtmatige project en Bed, Bad, Brood en Begeleiding).

In totaal werden 34 van de begeleidingstrajecten in 2018 met positief resultaat afgesloten: de betreffende cliënten ontvingen een verblijfsvergunning, uitstel van vertrek op medische gronden, een vergunning in een ander land, of verkregen opnieuw recht op overheidsopvang gedurende de asielprocedure.

⁴ Bij publicatie van dit jaarverslag waren de jaarcijfers van de IND over 2018 nog niet bekend.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de verschillende resultaten. Dit overzicht laat zien dat veel van de vluchtelingen die bij ons komen nog niet uitgeprocedeerd zijn. In 70 tot 80 % van de trajecten wordt het toekomstperspectief waar we naar toewerken alsnog behaald door het starten van een nieuwe procedure.

In 2018 werden drie cliënten van wie wij en de advocaat de procedure als kansrijk hadden ingeschat afgewezen door de IND of werden niet ontvankelijk verklaard. In alle gevallen zijn we hiertegen in beroep gegaan.

Asiel

Na begeleiding door Vluchtelingen in de Knel kregen zes cliënten alsnog een asielvergunning omdat bleek dat zij recht hadden op bescherming. Daarnaast zijn 12 herhaalde asielaanvragen ingediend waar niet direct op is beslist: zij kregen weer recht op overheidsopvang. Dit aantal is hoger dan in eerdere jaren, omdat in 2018 de regelgeving met betrekking tot opvang is veranderd. In 2018 kregen cliënten vanaf het moment van indienen van een herhaalde asielaanvraag weer recht op opvang; voorheen gold het recht op opvang pas vanaf het moment van het gehoor bij de IND. Op dit moment zijn de wachtlijsten bij de IND bijzonder lang. In sommige gevallen zit er een jaar tussen indienen van de herhaalde asielaanvraag het gehoor bij de IND. Uiteindelijk hebben drie cliënten een negatieve beschikking gekregen van de IND. Voor hen is beroep ingediend. Bij twee cliënten loopt beroep nog.

De begeleiding die door Vluchtelingen in de Knel werd geboden in de verschillende procedures verschilde, maar betrof onder andere ondersteunen bij het verkrijgen van documenten uit het land van herkomst, het inzetten van een expert om veldonderzoek in het land van herkomst te doen, het onderzoeken van documenten op echtheid en voorbereiding op de gehoren bij de IND.

Het verhaal van Mohamed uit Iran (geschreven door Mohamed zelf)

Ik werd op een zomerse dag in 2017 uit het AZC gezet. Mijn asielprocedure was afgewezen. Op dat moment vroeg ik me af: 'Word ik gestraft voor iets uit mijn verleden? Waarom word ik op deze manier behandeld nadat ik mijn familie, mijn kinderen en mijn werk ben verloren?'. Op het moment dat ik mijn land verliet, had ik niet eens de tijd gehad om mijn vier jaar oude zoon een knuffel te geven. Ik had het gevoel dat ik erkenning zou moeten krijgen voor alles wat ik verloren had, maar dat ik kreeg ik juist niet. Ik was boos, maar ik had niet het gevoel dat ik het recht had om boos te zijn.

Ik zal iets vertellen over mijn land:

Ik kom van een land dat sinds 1925 onafhankelijk is. Voor 1925 behoorde het tot het Arabische rijk. Daarna werd het bezet door Iran. Al het Iraanse gas en olie bevindt zich in ons land. Onze mensen worden onderdrukt door de Iraniërs, vanwege hun etniciteit en de culturele verschillen met de Perzen. Ik zette me in voor mijn mensen en ik strijde voor gelijke rechten voor iedereen. Vanwege mijn politieke activiteiten moest ik mijn land verlaten.

In juli 2017 moest ik het AZC uit, omdat mijn asielrelaas niet werd geloofd. De dag dat ik uit het AZC werd gezet, wist ik niet bij wie ik terecht kon. Alle mensen die ik op dat moment kende waren andere asielzoekers die ook een uitkering ontvingen. Uiteindelijk mocht ik bij een vriend verblijven. Ik kon enkele maanden in zijn huis slapen. Ik moest zwart werk verrichten om in leven te blijven. Ik zag slavernij in de 21ste eeuw. Ik moest vies en gevaarlijk werk doen voor 2 euro per uur. Terwijl ik dit werk deed, ging ik door met mijn politieke activiteiten. Ik schreef voor een krant en ik bleef TV interviews geven. Ik schreef veel verslagen en artikelen over de Iraanse politieke situatie en hoe onze mensen worden onderdrukt door de Iraniërs. Op 8 november 2017 werd onze leider en vriend in Nederland vermoord. Dit liet zien dat we ook in Nederland gevaar lopen voor de Iraanse leiders.

Uiteindelijk kreeg ik het telefoonnummer van Vluchtelingen in de Knel. Dat was het eerste positieve wat ik heb meegemaakt in Nederland. Een nieuw hoofdstuk kon beginnen. Alles veranderde vanaf dat moment. Ik kreeg een huis en leefgeld waardoor ik weer eten kon kopen. Ze hielpen met het verzamelen van mijn bewijsmaterialen en vertaalden de documenten. Op deze manier bouwden we een nieuw dossier. Ik kon uiteindelijk een nieuwe procedure starten en ik heb nu eindelijk een verblijfsvergunning.

Overige vergunningen

Naast de asielvergunningen, kregen onze cliënten ook andere vergunningen. Één cliënt kreeg een verblijfsvergunning op basis van schrijnendheid, één cliënt kreeg een vergunning na doormigratie naar België, één cliënt kreeg een verblijfsvergunning om bij familie te mogen blijven en vijf cliënten kregen een vergunning op grond van EU recht.

Een van de grootste veranderingen voor ongedocumenteerden met kinderen in 2017 kwam door een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak tussen Chavez-Vilchez en de Nederlandse staat. Het ging in deze procedure over kinderen met de Nederlandse nationaliteit met één Nederlandse ouder en één buitenlandse ouder zonder verblijfsvergunning. De vraag was, of de 'illegaal' verblijvende ouder op basis van de zorg voor het Nederlandse kind verblijfsrecht in Nederland zou moeten krijgen. Het antwoord hierop bleek 'ja' als er een afhankelijkheidsverhouding tussen het kind en de ouder zonder geldige verblijfsdocumenten is. In dit geval kan de derdelander ouder het verblijfsrecht niet worden geweigerd. Het onthouden van een verblijfsvergunning is tegen het belang van het Nederlandse kind, zo oordeelde het Hof.

Vóór het Chavez-Vilchez arrest was het Nederlandse beleid veel restrictiever. Als de Nederlandse ouder van het kind in beeld was en in Nederland woonde, werd deze ouder geacht (alleen) voor het kind te zorgen. Er werd niet gekeken naar het emotionele belang van het Nederlandse kind om beide ouders in de buurt te hebben. In de praktijk leidde dat tot vreemde situaties. De uitspraak maakte het mogelijk om met verschillende cliënten met Nederlandse kinderen een nieuwe procedure voor te bereiden. In 2018 hebben we vijf ongedocumenteerde ouders bijgestaan bij deze procedure. Alle vijf hebben in 2018 ook daadwerkelijk een vergunning gekregen. Dankzij deze vergunning kunnen deze ouders ook daadwerkelijk de ouders voor hun kinderen zijn die ze willen zijn. Ze hoeven niet langer ergens anders te verblijven, omdat ze bang zijn dat ze hun gezin in gevaar brengen vanwege hun onrechtmatige verblijf in Nederland. Ook kunnen ze nu werken en hun gezin van inkomen voorzien; dit is iets waar veel van onze cliënten lang naar uit hebben gekeken.

Uitstel van vertrek

Acht cliënten kregen uitstel van vertrek op medische gronden, in het kader van artikel 64, en kregen daardoor weer (tijdelijk) recht op overheidsopvang. Voor deze cliënten werd erkend dat de persoon niet in staat is om te reizen of er is vastgesteld dat er geen adequate behandeling mogelijk is voor gezondheidsproblemen in de landen van herkomst.

Terugkeer

Vluchtelingen in de Knel ondersteunt afgewezen vluchtelingen en andere ongedocumenteerde derdelanders bij vrijwillige en duurzame terugkeer. Op het moment dat een cliënt aangeeft terug te willen keren of als dit in een gesprek met cliënt naar voren komt, kunnen we ondersteunen bij terugkeer. De begeleiding is met name gericht op het herstellen van een netwerk in het land van herkomst en op het onderzoeken met cliënt welke kennis en kwaliteiten ze nog willen ontwikkelen voordat ze terugkeren. Wij ondersteunen in dergelijke gevallen om de terugkeer zo soepel mogelijk te laten verlopen door cliënt de benodigde informatie te geven en in contact te brengen met de juiste organisaties. We hebben in 2018 hebben we één cliënt begeleid bij vrijwillige terugkeer naar zijn land van herkomst.

4.3 Project Toekomstoriëntatie

“I got new information about my basic rights and I especially liked the part of working on your problems in a healthy way. It gave me new insights and ideas. There are amore ways to deal with my problems than I thought.”

Het project Toekomstoriëntatie is in 2018 voortgezet als laagdrempelig begeleidingstraject naast de meer intensieve individuele begeleidingstrajecten. Doelstelling van de training is de deelnemers inzicht te geven in de kansrijkheid en kansloosheid van verschillende toekomstscenario's in hun individuele situatie. Daarnaast wordt cliënten inzicht gegeven in de basisrechten die ze hebben als ongedocumenteerden in Nederland en worden hun persoonlijke kwaliteiten versterkt.

Aan deelnemers wordt herhaaldelijk voorgelegd dat er vier verblijfsopties zijn: legaal verblijf in Nederland, terugkeer, doormigratie, of een leven in de illegaliteit. Binnen het project Toekomstoriëntatie leren cliënten welke van de opties wel en niet realistisch zijn in hun gegeven situatie en kunnen ze op basis van die informatie een bewuste keuze maken voor het toekomstperspectief dat ze zelf willen bereiken. Daarbij is het project erop gericht de (veer)kracht en het zelfvertrouwen van deelnemers te bevorderen, zodat ze in beweging komen (of blijven) om te werken aan dat realistische plan voor hun eigen toekomst.

De basis van het project Toekomstoriëntatie is een zesdaagse basistraining. In 2016 en 2017 is het overgrote deel van de cliënten die een vorm van opvangondersteuning krijgen getraind. In 2018 lag daarom de nadruk op vervolgotrainingen en themadagen. De basistraining bestaat uit de volgende onderdelen:

Training: Iedere deelnemer neemt vijf dagen deel aan de training. Tijdens deze training wordt intensief getraind op de volgende onderwerpen: (1) de verschillende verblijfsopties die de cliënten hebben, de voorkeuren voor verblijfsopties, en de consequenties van de verschillende verblijfsopties; (2) de basisrechten waarop de cliënten recht hebben, ook als ongedocumenteerden in Nederland; en (3) de eigen kracht en toekomstplannen van de cliënten.

Portfolio: Iedere deelnemer maakt een portfolio tijdens de training dat als leidraad kan dienen voor verdere begeleiding. Het portfolio geeft ook de deelnemers zelf een inzicht in zichzelf, hun situatie en hun keuzemogelijkheden.

Eindopdracht: Deelnemers zetten het geleerde in voor een terugkomdag om hun talenten en vaardigheden aan te spreken.

De training Toekomstoriëntatie is in 2018 twee keer gegeven aan nieuwe cliënten. De training is door deze twee groepen cliënten als een grote meerwaarde ervaren en heeft er voor gezorgd dat ze beter zicht hebben op hun huidige situatie, hun basisrechten en op de keuzes die ze (kunnen) maken in de toekomst. Daarnaast heeft de training er voor gezorgd dat ze hun netwerk hebben verstevigd.

In 2018 zijn 12 themabijeenkomsten geweest waar 6-15 mensen aan deel hebben genomen per keer. In totaal is 87 keer een thema gevolgd. De thema's die besproken zijn betreffen: legalisering van verblijf, psychische gezondheid, reproductieve gezondheid, basisrechten, Nederlandse cultuur en verblijf bij familie. De themadagen bieden via creatieve opdrachten inzicht en verdieping en zorgen ervoor dat cliënten beter op de hoogte zijn van huidige situatie en hun basisrechten waardoor ze bewuster een keuze kunnen maken voor de toekomst.

In 2018 hebben we tevens het buddyproject verder ontwikkeld waarbij Eindhovenaren worden gekoppeld aan vluchtelingen. De noodzaak van een buddytraject ontstond doordat cliënten tijdens de training doelen formuleren en vaak niet zelfstandig in staat zijn om deze (vaak haalbare) doelen ook te bereiken. Onze trainer Toekomstoriëntatie heeft daarom een vervolgtraject opgezet waarbij cliënten worden gekoppeld aan een buddy. In 2018 hebben 12 cliënten een buddy toegewezen gekregen. De reacties van buddy's en cliënten was positief. Uit de evaluatie van de training blijkt dat het gemakkelijker is voor cliënten om hun doelen te bereiken als ze hierbij begeleid worden door een buddy.

In 2018 heeft Vluchtelingen in de Knel haar kennis van ervaring met de training Toekomstoriëntatie, themadagen en buddies actief gedeeld met NGO's in andere gemeentes. In Nederland zijn we onder de NGO's voorloper in het bieden van groepsbegeleiding in de vorm van de training Toekomstoriëntatie. Gezien de grote interesse onder andere stichtingen voor onze werkwijze hebben we tijdens twee bijeenkomsten onze methodiek en visie gedeeld.

5. TOEGANG TOT BASISRECHTEN

In Eindhoven zijn ongeveer 300 mensen zonder verblijfsvergunning bij de stichting bekend. Zij bevinden zich doorgaans in een situatie van overleven; ze mogen niet werken en zijn uitgesloten van alle overheidsvoorzieningen. Zij kunnen daardoor geen aanspraak maken op basisrechten, zoals inkomen, eten, drinken, een dak boven hun hoofd, medische zorg, juridische bijstand of een opleiding. Bovendien lopen ze het risico in vreemdelingendetentie terecht te komen, waardoor ze terughoudend zijn om om hulp te vragen ondanks hulpbehoevend te zijn.

Sinds de invoering van de Koppelingswet in juli 1998 hebben ongedocumenteerden in Nederland geen recht meer op overheidsvoorzieningen. Uitzonderingen hierop zijn toegang tot medische hulp, onderwijs voor leerplichtigen en rechtsbijstand. De toegang tot deze basisrechten is echter niet automatisch gegarandeerd vanwege gebrek aan kennis en onduidelijkheden aan de kant van de ongedocumenteerde en aan de kant van zorgverleners en scholen.

Naast toegang tot medische zorg, onderwijs en rechtsbijstand, bieden we ook ondersteuning bij juridische vragen rondom gezinsleven (zoals erkenning en gezag), veilige aangifte van slachtoffers van een misdrijf en toegang tot voedsel en kleding en in sommige gevallen onderdak.

5.1 Medische zorg

“Ik liep al lange tijd met gehoorproblemen, maar ik wist niet dat het mogelijk was om hier iets aan te doen. Dankzij Vluchtelingen in de Knel werd ik doorverwezen naar het ziekenhuis en nu heb ik een hoorapparaat. Ik kan eindelijk weer alles horen!”

Onze cliënten kunnen zich vanwege hun verblijfsrechtelijke positie in Nederland niet verzekeren voor ziektekosten. Omdat ze ook geen inkomsten mogen vergaren, zijn ze financieel niet daadkrachtig om zelf de nodige medische zorg te betalen. Bij het CAK kunnen zorgverleners (een gedeelte van) de kosten die onder de basisverzekering vallen vergoed krijgen voor ongedocumenteerden. Het komt echter regelmatig voor dat ongedocumenteerden en zorgverleners onvoldoende kennis hebben hierover. Als stichting bemiddelen we tussen ongedocumenteerden en zorgverleners zodat ongedocumenteerden de medisch noodzakelijke zorg kunnen krijgen waar ze volgens de Nederlandse wet recht op hebben. In 2018 hebben we voor 278 verschillende mensen bemiddeld bij medische zorg en werd er in totaal 2.012 keer een verwijzing gedaan naar een zorgverlener.

5.2 Psycho-sociale begeleiding

Een aanzienlijk deel van de cliënten van Vluchtelingen in de Knel kampt met psychische problematiek, waaronder een post-traumatische stress-stoornis (PTSS). Toegang tot adequate psychische zorg blijkt moeizaam en is daardoor een punt van continue zorg en aandacht. Vluchtelingen in de Knel ziet hierbij diverse knelpunten, zoals een gebrek aan expertise onder psychiaters en psychologen, onduidelijkheden binnen de psychiatrie over vergoeding en verzekering, gebrek aan tolken en daarnaast wordt er binnen de GGZ het uitgangspunt gehanteerd dat een stabiele leefomgeving voorwaarde is om tot behandeling over te gaan. Om de toegang tot psychische zorg en de kwaliteit van behandeling te verbeteren, heeft Vluchtelingen in de Knel in 2018 haar samenwerking met de GGZ en andere partners, met name Psy-Q, Ipsy en Osperon, verder uitgebreid. Vluchtelingen in de Knel heeft voorlichting gegeven over haar doelgroep en de specifieke problematiek van de doelgroep. Dit heeft er toe geleid dat een groter aantal cliënten toegang heeft gevonden tot noodzakelijke psychische zorg.

Waar nodig en mogelijk heeft Vluchtelingen in de Knel in 2018 ook intern een traject van psychische en sociale begeleiding aangeboden om bij te dragen aan het welzijn en de draagkracht van onze

cliënten. Deze begeleiding kan bijvoorbeeld bestaan uit ondersteunende gesprekken, psychologische behandeling, (creatieve) therapie, of deelname aan een dagbestedingsproject. Ook boden we indien nodig begeleiding bij moeilijke gesprekken, zoals met de IND of de Dienst Terugkeer & Vertrek, of bij vervoer naar rechtbank of artsen.

5.2 Recht op gezinsleven

Verschillende cliënten van Vluchtelingen in de Knel bouwen een leven op in Eindhoven, ze ontmoeten een partner en krijgen kinderen. Kinderen erkennen, het gezag over kinderen verkrijgen en in sommige gevallen een omgangsregeling verkrijgen is niet altijd gemakkelijk voor onze cliënten. Vluchtelingen in de Knel ondersteunt ongedocumenteerden daarom bij deze punten zodat alle ongedocumenteerden in Eindhoven volwaardig ouder kunnen zijn.

5.3 Ondersteuning bij Veilige Aangifte

In 2015 is een structuur opgezet om veilige aangifte te doen voor ongedocumenteerden. In 2018 hebben we drie cliënten ondersteuning geboden om van deze mogelijkheid gebruik te maken. Het basis idee achter veilige aangifte is dat ook ongedocumenteerden de mogelijkheid moeten hebben om veilig aangifte te doen als ze slachtoffer zijn geworden van een misdrijf zonder dat ze moeten vrezen om zelf opgepakt te worden vanwege hun onrechtmatige verblijf in Nederland. Voordat deze regeling werd ingesteld konden ongedocumenteerden bij aangifte gevraagd worden om een ID bewijs en bij het niet tonen hiervan liepen ze het gevaar om te worden opgepakt en overgedragen te worden aan de vreemdelingenpolitie. De regeling biedt ongedocumenteerden veiligheid en heeft er voor gezorgd dat meer cliënten van ons aangifte hebben durven doen van een misdrijf.

5.4 Kinderen

Voor de kinderen van onze cliënten is ook in 2018 extra aandacht geweest. In december vond een Sinterklaasfeest plaats voor alle minderjarige cliënten. Van Stichting Jarige Job ontvingen alle jarige kinderen bovendien een pakket waarmee ze hun verjaardag feestelijk konden vieren. Door het jaar heen hebben we kunnen regelen dat kinderen terecht kunnen bij Stichting Speelcadeau. Daarnaast hebben we ons weer ingezet om kinderen toegang te bieden tot scholing en tot kindervakantieweken.

5.5 Nederlandse les

Ondanks dat ongedocumenteerden op allerlei manieren actieve deelname aan de Nederlandse samenleving wordt ontzegd, nemen ze toch deel aan deze samenleving. Ze mogen niet naar school waardoor ze zichzelf niet kunnen ontwikkelen en ze mogen geen (vrijwilligers)werk doen, terwijl ze ondertussen, in de marges, toch deelnemen aan dezelfde samenleving. Om deel te kunnen nemen aan de samenleving, om weerbaar te zijn voor de kwetsbare positie waarin ze verkeren en om te werken aan een toekomstperspectief is het verwerven van de Nederlandse taal noodzakelijk. Vrijwilligers van Vluchtelingen in de Knel boden daarom ook in 2018 Nederlandse lessen aan. Een groep van zo'n 15 cliënten kreeg individueel of in een kleine groep les in de Nederlandse taal. Voor groepsles konden cliënten terecht in de Huiskamer.

6. OPVANG

6.1 Opvang in een van onze opvanghuizen

Vluchtelingen in de Knel is in de jaren 90 begonnen met het opvangen van afgewezen vluchtelingen. Het uitgangspunt was en is nog steeds: vanaf de straat is het onmogelijk om aan de toekomst te werken. In onze opvang bieden we afgewezen vluchtelingen een veilige plek waar ze vanuit rust aan een duurzaam toekomstperspectief in Nederland of het land van herkomst kunnen werken. Vluchtelingen in de Knel heeft eigen opvangplekken in verschillende huizen. Van iedereen die om opvang vraagt, bekijken we zorgvuldig wat zijn/haar situatie is, waarna het Kernteam beslist om wel of geen opvang te verlenen. Meerdere factoren worden bij de beslissing betrokken, waaronder de aard van het asielrelaas, de periode dat iemand al in Nederland verblijft, het juridisch perspectief, de aanwezigheid van een eigen netwerk, medische klachten, en/ of schrijnende omstandigheden. Elke cliënt die in onze opvang zit, wordt door ons (juridisch) begeleid. Opvang is altijd tijdelijk, en wel voor drie, zes of twaalf maanden. Het kernteam kan beslissen om de opvang te verlengen.

In 2018 hebben er 228 mensen een aanvraag ingediend om bij ons opgevangen te worden. Dit is een record aantal in de geschiedenis van Vluchtelingen in de Knel. De algemene instroom van asielzoekers was groot in 2015 en 2016; de uitstroom van deze groep vluchtelingen uit het AZC vond plaats in 2017 en 2018. Een groot aantal van de uitgestroomde vluchtelingen keerden niet terug naar hun landen van herkomst en vroegen bij Vluchtelingen in de Knel en vergelijkbare stichtingen in Nederland om opvang.

Per dossier hebben we een analyse gemaakt van de juridische perspectieven. In totaal hebben we 32 mensen in onze noodopvang kunnen opvangen, verdeeld over verschillende huizen. De cliënten in de noodopvang werden ondersteund in hun eerste levensbehoeften en krijgen intensieve juridische en sociale begeleiding. Elk van de mensen werkt samen met zijn/haar begeleider aan een realistisch toekomstperspectief.

6.2 Bed, bad, brood-opvang

In 2015 zijn we samen met de gemeente Eindhoven begonnen met de uitvoering van het project Bed, Bad, Brood en Begeleiding. In 2018 hebben we dit voortgezet. Uitgangspunt is steeds geweest zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande structuren van opvang, de eigen kracht en het eigen netwerk van de cliënten. Op basis daarvan hebben we een 'Eindhovens model' ontwikkeld voor BBBB, dat, in aanvulling op de bestaande noodopvang van Vluchtelingen in de Knel, een nieuwe vorm van opvang bood: faciliteren van steun binnen het eigen netwerk. Een groot deel van onze cliënten kan zich met minimale ondersteuning redden, omdat zij beschikken over een eigen netwerk dat een gedeelte van de voorziening in bed, bad en brood op zich kan nemen. Om dit netwerk te faciliteren, bood Vluchtelingen in de Knel een vorm van 'opvang in eigen beheer' bestaande uit een wekelijkse ondersteuning in het levensonderhoud en een maandelijkse ondersteuning in de woonkosten.

In 2018 hebben we binnen dit model 126 afzonderlijke cliënten ondersteuning gekregen middels een financiële ondersteuning om in het eigen netwerk te verblijven. In 2018 zijn 30 cliënten uitgestroomd uit de BBBB. Hieronder vindt u een overzicht van de uitstroom redenen.

Uitstroom uit BBBB	
Aantal uitgestroomde cliënten	Reden uitstroom
2	Asielvergunning
6	HASA ingediend
4	EU (Chavez) vergunning
3	Toegekende art 64
1	Doormigratie (EU route) – vergunning
1	Doormigratie Frankrijk
2	Verhuisd naar andere stad
2	Vreemdelingenbewaring
1	Strafdetentie
3	MOB
5	Doorgestroomd naar een ander gemeentelijk project
Totaal: 30	

Gezien het hoge aantal cliënten dat in beeld is gebleven en een relatief stabiel leven heeft kunnen opbouwen, kunnen we concluderen dat het door Vluchtelingen in de Knel ontwikkelde model van ondersteuning in eigen netwerk daadwerkelijk lijkt te voorzien in een stabiele vorm van opvang waarmee cliënten duurzaam kunnen worden voorzien in de eerste levensbehoeften. Vóór het bestaan van de BBBB moesten cliënten vaak wisselen van plek en waren ze gevoelig voor uitbuitingssituaties.

Voor wie geen plek heeft in het eigen netwerk en ook niet in aanmerking komt voor de noodopvang van Vluchtelingen in de Knel, kan in de reguliere nachtopvang van de gemeente Eindhoven verblijven. Gedurende 2018 verbleven maximaal tien deelnemers tegelijkertijd in de Mathildelaan en veelal voor kortere tijd. De meeste cliënten konden vanuit de nachtopvang doorstromen naar een plek in eigen netwerk of een opvangplek van Vluchtelingen in de Knel. In totaal waren in 2018 34 cliënten doorverwezen naar de nachtopvang. Dit aantal lag hoger dan eerdere jaren vanwege het hoge aantal mensen dat bij ons om opvang heeft gevraagd in 2018.

De nachtopvang in Eindhoven is als opvangplek niet exclusief bedoeld voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Het is een sobere nachtopvang waar ook de 'reguliere daklozen' binnen de gemeente Eindhoven worden opgevangen, die vanuit een andere achtergrond en problematiek op straat zijn beland. Vanaf de start van het project heeft Vluchtelingen in de Knel er op gewezen de geboden nachtopvang mede om deze reden ongeschikt te vinden voor haar doelgroep, met name voor vrouwen en voor cliënten met psychische problemen en/of zwaar medicatiegebruik. Voor deze zorgen is in 2018 meerdere keren overleg geweest met de gemeente Eindhoven om tot alternatieven te komen. Dit heeft dit tot resultaat gehad dat er binnen de LVV extra aandacht voor kwetsbare afgewezen vluchtelingen zal zijn en er opvangplekken op maat voor deze cliënten geregeld zal worden.

7. BEWUSTWORDING EN BELANGENBEHARTIGING

Een van de doelstellingen van Vluchtelingen in de Knel is de algehele situatie van afgewezen vluchtelingen in Eindhoven en Nederland te verbeteren. Hiertoe hebben we in 2018 verschillende activiteiten ondernomen. Wij hebben onder andere de samenwerkingsrelaties met lokale partners in Eindhoven geïntensiveerd, als ook de relaties met regionale en landelijke NGO's die zich inzetten voor afgewezen vluchtelingen.

7.1 LVV

In 2018 werd duidelijk dat Eindhoven vanaf 2019 een van de vijf pilotsteden wordt voor de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV). Tijdens de pilot wordt onderzocht of verdere samenwerking met ketenpartners leidt tot meer duurzame oplossingen voor afgewezen vluchtelingen. Het uitgangspunt hierbij is dat verblijf in de illegaliteit in Nederland voor veel mensen een onwenselijke situatie is en geen duurzame toekomstoplossing biedt.

De gemeente Eindhoven heeft ons in 2018 benaderd of we onderdeel willen uitmaken van de pilot. Na dit verzoek volgden vele overleggen met de gemeente, het rijk en ketenpartners. Terwijl we de doelstelling van de LVV uiteraard onderschrijven, hebben we grote twijfels gehad of we ons bij deze pilot aan zouden moeten sluiten. Dit had met name te maken met de vraag of we onze eigen identiteit als stichting zouden kunnen behouden, onze vertrouwensrelatie met cliënten kunnen behouden en onze werkzaamheden ook in de toekomst onder de LVV voort zouden kunnen zetten. Daarnaast was het voor ons van groot belang dat we op zouden kunnen blijven treden als belangenbehartiger van onze cliënten. Hieronder zetten we uiteen waarom we uiteindelijk hebben besloten tot deelname aan de LVV, hoe de LVV er uit gaat zien en welke voorwaarden wij als organisatie hebben gesteld aan de LVV.

De LVV in Eindhoven

Hulpverlening aan ongedocumenteerden behoort niet tot de reguliere dienstverlening van hulpverleningsorganisaties en gemeenten, daarom is de invulling van de hulpverlening zeer verschillend per stad. In Eindhoven is Vluchtelingen in de Knel al tientallen jaren lang de aangewezen organisatie voor het bieden van sociaal-juridische begeleiding aan ongedocumenteerden en voor het bemiddelen bij toegang tot basisrechten. Daarnaast voeren we sinds 2015 de BBBB voorziening uit in opdracht van de gemeente Eindhoven. Waar de BBBB in andere steden veelal een grootschalige opvang is, is de opvang in Eindhoven kleinschalig en gericht op opvang in het eigen netwerk van afgewezen vluchtelingen. Doordat de verschillen per stad groot zijn, is landelijk besloten dat de LVV aan gaat sluiten bij de lokale praktijk. In Eindhoven houdt dit bijvoorbeeld in dat de opvang kleinschalig zal blijven.

De deelnemers aan de Eindhovense LVV zijn de gemeente Eindhoven, IND, DT&V, IOM, AVIM, Leger des Heils, Vluchtelingenwerk en Vluchtelingen in de Knel. Ook al komt het initiatief voor de LVV vanuit het rijk, de gemeente is verantwoordelijk voor de lokale regievoering. Dit betekent dat Vluchtelingen in de Knel geen opdrachten vanuit het rijk uit hoeft te voeren. Ook zal de subsidierelatie met de gemeente Eindhoven blijven bestaan. Vluchtelingen in de Knel is dus enkel gebonden aan de samenwerkingsafspraken met de gemeente en is niet gebonden aan andere afspraken of overeenkomsten die in LVV-verband worden gemaakt. Dit was voor ons een belangrijk punt. Onze relatie met de gemeente Eindhoven is altijd constructief geweest en we verwachten dat dit in de toekomst niet zal veranderen.

Wat verandert er nog meer niet in de Eindhovense praktijk?

In de basis zal er weinig veranderen in de dagelijkse uitvoeringspraktijk van Vluchtelingen in de Knel. Wij blijven toegankelijk voor afgewezen vluchtelingen in Eindhoven en omstreken. Wij blijven zelf verantwoordelijk voor de sociaal-juridische begeleiding van afgewezen vluchtelingen en kunnen dus ook zelf invulling blijven geven aan de begeleiding. Ook blijven we toegang verlenen tot basisrechten.

Een van de belangrijkste punten waar wij in onze gesprekken met de gemeente op in hebben gezet is dat de BBBB in de huidige vorm dient te blijven bestaan. Uiteindelijk is de gemeente hiermee akkoord gegaan en blijft de BBBB als onvoorwaardelijke opvangvoorziening bestaan naast de LVV. Hiermee blijft de garantie bestaan dat iedere afgewezen vluchteling in Eindhoven toegang blijft houden tot een bestaansminimum.

Wat verandert er wel?

Tot op heden opereerden alle partijen die deelnemen aan de LVV redelijk los van elkaar. Voor enkele cliënten was er casusoverleg, maar verder trok iedere partij zijn eigen plan. Met de komst van de LVV zullen alle partijen wekelijks deelnemen aan een overlegtafel over de cliënten die deelnemen aan de LVV.

Het overleg is gericht op het bereiken van doorbraken in vastgelopen dossiers. Door de krachten van de verschillende deelnemende partijen te bundelen zou het mogelijk moeten worden om duurzame oplossingen te vinden. Een duurzame oplossing kan zijn legalisering van verblijf, doormigratie of terugkeer. Het doel is dat iedere deelnemende partij buiten zijn eigen kaders zal gaan kijken en creatieve oplossingen zullen zoeken.

Wij zien op dit punt de potentiële meerwaarde voor onze cliënten en hopen dat de overlegtafel er toe zal leiden dat het bijvoorbeeld gemakkelijker wordt om identiteit en nationaliteit van cliënten vast te laten stellen. Wel blijven we in de overleggen met de LVV partners er op aandringen dat de creatieve beleidsruimte ook daadwerkelijk gebruikt dient te worden om tot doorbraken te komen.

Vertrouwensrelatie

De duurzame toekomstperspectieven die we bereiken met onze cliënten zijn veelal mogelijk gemaakt door de vertrouwensband die we met onze cliënten hebben. Ze vertrouwen ons omdat we een onafhankelijke partij zijn en omdat we altijd hun belangen zullen behartigen. Wij geloven dat de vertrouwensrelatie alleen in stand gehouden kan worden als cliënten zelf toestemming geven aan de verschillende deelnemende partijen voordat hun casus wordt besproken. Uiteindelijk hebben we in 2019 gehoord dat de gemeente hier definitief mee akkoord is gegaan.

Daarnaast tekent een cliënt ook bij ons een machtiging waarbij hij/zij ons machtigt om zijn/haar belangen te behartigen aan tafel. We verstrekken dus geen persoonsgegevens aan de andere deelnemende partijen, tenzij cliënten ons daarvoor expliciet toestemming hebben gegeven.

Kortom

We doen mee, we zien uit naar de creatieve oplossingen die aangedragen gaan worden en hopen dat het zal leiden tot duurzame oplossingen voor onze cliënten. Wel blijven we de LVV kritisch volgen. Dit doen we in de lokale stuurgroep, landelijke overleggen en in overleggen met andere NGO's. Ook zullen we samen met andere NGO's de LVV blijven monitoren op de voortgang.

7.2 Aan de Slag en het Zuster Bets Budget

Volwassenen zonder geldig verblijfsrecht zijn uitgesloten van de arbeidsmarkt en mogen geen onderwijs volgen. Ook is het hen verboden vrijwilligerswerk of andere vormen van dagbesteding te doen. Op 31 mei 2016 heeft de gemeenteraad van Eindhoven na toezegging van de wethouder een motie "Aan de Slag" aangehouden. Daarin werd onder andere verzocht onderzoek te doen naar verruiming van mogelijkheden voor dagbesteding en onderwijs voor ongedocumenteerde mensen in de stad. Dit naar aanleiding van het manifest Iedereen aan de Slag, dat oproept het huidige wettelijk kader op te rekken.

Vluchtelingen in de Knel heeft zich in 2017 en 2018 ingezet om het project 'Aan de Slag' in Eindhoven op te zetten. Wij vinden het belangrijk dat iedereen 'aan de slag' kan, omdat veel van onze cliënten alsnog een verblijfsvergunning krijgen in Nederland en dan direct kunnen participeren in de Nederlandse samenleving. Daarnaast laten verschillende onderzoeken zien dat niets mogen doen (psychisch) ziek maakt. Uitsluiting, het gevoel niets bij te kunnen dragen, je niet nuttig kunnen maken of je niet kunnen ontwikkelen werkt demotiverend. Wanneer mensen op dagelijkse basis actief en in beweging zijn, hebben zij meer zelfstandigheid, zelfvertrouwen en een hoger gevoel van eigenwaarde. Vluchtelingen in de Knel heeft in 2018 landelijke bijeenkomsten bijgewoond om te onderzoeken of en hoe de regelgeving versoepeld kan. Helaas heeft de gemeente er vanaf gezien om het project voor te zetten en kunnen afgewezen vluchtelingen (nog) niet aan de slag in Eindhoven.

Vluchtelingen in de Knel heeft als reactie hierop besloten om zelfstandig en kleinschalig in te blijven zetten op activering van afgewezen vluchtelingen op het gebied van scholing. Dit doen we onder andere binnen het **Zuster Bets Budget**. Het Zuster Bets Budget is in 2016 in het leven geroepen als afscheidscadeau aan de Zusters van Liefde die in de Hoogstraatgemeenschap woonden. Zij hebben zich tientallen jaren hard hebben gemaakt voor afgewezen vluchtelingen in Eindhoven. Het doel van het budget is om de toegang tot reguliere scholing financieel mogelijk te maken voor afgewezen vluchtelingen.

Om toegang tot reguliere opleidingen te verzekeren, is Vluchtelingen in de Knel in 2018 intensief in gesprek gegaan met het SUMMA college en met advocaten die kunnen ondersteunen bij het realiseren van toegang tot scholingsplekken. Uiteindelijk heeft SUMMA toegezegd vijf cliënten een opleidingsplek aan te bieden en zelf de risico's te dragen. Dit is een enorm belangrijke doorbraak voor onze cliënten. De extra scholingskosten (zoals boeken en werkkleding) is betaald vanuit het Zuster Bets Budget.

De vijf cliënten die scholing hebben ontvangen zijn ontzettend blij met de mogelijkheid om zich weer te mogen ontwikkelen. Scholing biedt niet alleen een toekomstperspectief, maar het geeft ook waardering en een noodzakelijk dagritme aan de cliënten. Op deze manier krijgt het dagelijks leven en de toekomst veel meer betekenis. Wij zien de scholingsplekken bij SUMMA als een eerste doorbraak en gaan in 2019 door met ons hard maken voor toegang tot reguliere opleidingsplekken voor afgewezen vluchtelingen.

Wij hebben niet alleen ondersteund bij reguliere scholing, ook hebben we cliënten actief doorverwezen naar de Huiskamer en het Ambachtshuis om daar deel te kunnen nemen aan (ambachts)cursussen welke reeds toegankelijk zijn voor ongedocumenteerden.

7.3 Staatloosheid project

In 2018 hebben we wederom actief deelgenomen aan de werkgroep Staatloosheid. In Nederland lijkt het beleid te zijn dat op het moment dat je geen vergunning krijgt, dat automatisch er vanuit wordt gegaan dat mensen terugkeren naar hun land van herkomst. Hierbij is de aanname dat iedereen ook daadwerkelijk terug kan. Hierbij wordt er voorbij gegaan aan het feit dat er een groep mensen is die niet terug kunnen, maar eventueel wel terug zouden willen. Zij hebben geen staatsburgerschap van het land van waaruit ze naar Nederland vluchtten en kunnen daarom geen reisdocumenten krijgen om terug te keren.

Het beleid lijkt te zijn: als je iemand maar lang genoeg uitsluit van een vergunning en de bijbehorende rechten gaat diegene uiteindelijk wel weg. Met deze aanpak gaat men ervan uit dat afgewezen vluchtelingen onjuiste persoonsgegevens hebben gedeeld met hun eigen land en dat dit de reden is dat zij niet worden geaccepteerd door de landen waar zij vandaan komen. Dit gaat voorbij aan het bestaan van staatlozen. Zij kunnen niet weg, hoe lang je hen ook het leven zuur maakt.

Sinds enkele jaren zit het debat omtrent staatlozen in een stroomversnelling. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR, NGO's (waaronder Vluchtelingen in de Knel) en experts zetten hebben zich in 2018 wederom onvermoeibaar ingezet om de kafkaëske situatie waarin staatlozen zitten onder de aandacht te brengen.

In Nederland is voor mensen die buiten hun eigen schuld Nederland niet kunnen verlaten, de mogelijkheid om een buitenschuldvergunning aan te vragen. Volgens onderzoek werden er in de jaren 2008 tot 2011 respectievelijk 70, 70, 60 en 30 vergunning afgegeven. Volgens een WOB verzoek door een advocaat in 2017 werden er tussen 2014 en 2016 in totaal 33 vergunningen afgegeven.

Er zijn een aantal voorwaarden waaraan *cumulatief* voldaan moet worden. In de praktijk blijkt de 'inspanningsverplichting'-voorwaarde de meest belangrijke. De vreemdeling moet alles doen wat *redelijkerwijs* van hem kan worden gevraagd, om zelfstandig of om met hulp van Dienst Terugkeer en Vertrek zijn terugkeer te realiseren. Hieronder valt onder meer het delen van volledige en juiste gegevens met de diplomatieke vertegenwoordiging van het herkomstland om reisdocumenten te bemachtigen.

Het verhaal van Mounir

Mounir is een staatloze Rohingya, geboren in 1991 in Myanmar. De Rohingya is een etnische groep die hoofdzakelijk in Myanmar leeft, alwaar zij feitelijk staatsburgerschaploos zijn. De overheid van Myanmar ziet de Islamitische Rohingya als ongewenste vreemdelingen. De Rohingya werden staatloos na de invoering van een nationaliteitswet in 1982. Sinds de jaren '90 woont er een grote groep Rohingya vluchtelingen in Bangladesh, maar ook daar is het voor hen onmogelijk om de Bangladeshese nationaliteit te krijgen. Hierdoor zijn de Rohingya één van de meest vervolgte minderheden ter wereld.

Mounir is nooit in het bezit geweest van een identiteitsdocument. Zijn geboorte was niet geregistreerd, zoals bij velen in Myanmar: Er waren meer dan 1,6 miljoen ongeregistreerde kinderen in 2014. Mounir's vader overleed voor zijn geboorte. Toen Mounir 1 jaar oud was, is zijn moeder met hem naar Bangladesh gevlucht. Daar woonden ze samen met ongeveer 300.000 ongedocumenteerde Rohingya vluchtelingen in de vluchtelingenkampen en sloppenwijken van Dhaka. In een poging om niet meer gediscrimineerd te worden en toegang te krijgen tot basisvoorzieningen is Mounir's moeder - om hun Rohingya achtergrond te verbergen – een niet-islamitische achternaam gaan gebruiken. Mounir heeft geen onderwijs genoten, behalve een aantal lessen in een straitschool. Hij ging op zijn tiende de straat op om te werken. In 2009 overleed ook zijn moeder.

Mounir heeft geen brondocumenten. In 2012 vroeg hij in Nederland asiel aan. Ondanks het feit dat hij de taal spreekt en de sloppenwijken van Dhaka tot in detail kan tekenen, twijfelde de IND aan zijn Rohingya afkomst. Zijn aanvraag werd afgewezen. Sinds de afwijzing is Mounir hard bezig geweest met het aantonen van zijn nationaliteit om terug te kunnen keren. Hij is nog jong en ziet geen toekomst in Nederland zonder toegang tot scholing en werk. In de afgelopen 5 jaar hebben we Mounir ondersteund met opvang en met begeleiding naar terugkeer. Hij heeft ontelbare brieven gestuurd naar de autoriteiten van Myanmar en van Bangladesh (ambassades, Ministerie van Bevolking, Ministerie van Buitenlandse Zaken, consulaten). Al zijn pogingen zijn afgedaan zonder officiële of schriftelijke afwijzing. Hij is verschillende malen, met én zonder hulp van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), persoonlijk naar de vertegenwoordigingen gegaan. Zo is Mounir door de DT&V gepresenteerd aan de autoriteiten van Myanmar, waar hij ondanks een afspraak en begeleiding van DT&V weggestuurd werd door het ambassadepersoneel.

In 2013 vroeg Mounir DT&V om bemiddeling bij het terugkeren naar het land waar hij sinds zijn eerste levensjaar had verbleven: Bangladesh. In 2014 werd hij tevergeefs bij de ambassade van Bangladesh gepresenteerd. De ambassade van Bangladesh vroeg hem later zelfs om geen contact meer met hen op te nemen. Vluchtelingen in de Knel heeft terreinonderzoek laten doen om in Dhaka te zoeken naar bewijs van Mounir's bestaan. Hij is nergens terug te vinden. De details van zijn verklaringen zijn echter wél bevestigd: Bijvoorbeeld de omschrijvingen en tekeningen van de sloppenwijken en zijn leefomstandigheden. Uiteindelijk heeft de DT&V zijn dossier gesloten, omdat ze hem niet konden helpen bij vrijwillige terugkeer of gedwongen konden uitzetten.

Mounir's stappen richting terugkeer beperkten zich echter niet tot de ambassades in Europa, maar hielden ook contact in met onder andere UNHCR, Cordaid, het Internationale Rode Kruis, Amnesty International, het Staatloosheid Instituut Nederland, scholen en organisaties in de sloppenwijken, de gemeente van Mounir's geboorte, het Ministerie van bevolking van Myanmar, het Ministerie van buitenlandse zaken van Bangladesh, Bangla United, Maatwerk bij Terugkeer, Bridge to Better, en nog meer organisaties.

Eind 2017 heeft Mounir in samenwerking met Vluchtelingen in de Knel, na vier jaar hard werken aan terugkeer, een aanvraag ingediend voor een verblijfsvergunning 'buiten schuld'. Het is Mounir al die tijd niet gelukt om identificerende documenten te verkrijgen. Niet van hemzelf noch van zijn ouders. Hij is niet terug te vinden in de registers van de verschillende kampen in Dhaka, noch in de archieven van scholen of in personeelsarchieven. Discriminatie en problematische geboorte- en nationaliteitsregistratie van de Rohingya maken het onmogelijk zijn identiteit met documenten te bevestigen.

Een buitenschuld vergunning werd tot twee keer toe door de IND afgewezen. Mounir wacht nu op uitspraak van de rechter. Hij heeft geen zwaarwegend 'advies' (een soort aanbeveling) van de DT&V gekregen dat terugkeer niet mogelijk is. De reden hiervoor is dat DT&V zo'n advies alleen op verzoek van de IND kan afgeven. De IND is hier echter niet toe bereid.

Niemand legt uit welke handelingen nog nodig zijn om aan te tonen dat Mounir staatloos is. Mounir wordt van het kastje naar de muur gestuurd: De DT&V ziet nog een 'opening' voor terugkeer, de IND ziet geen 'bijzondere' of 'humanitaire' redenen om een vergunning te verlenen. Begeleiding door de International Organization for Migration (IOM) werd beëindigd en afgewezen omdat Mounir geen brondocumenten heeft en daar ook niet aan kan komen. Opvang in de Vrijheidsbeperkende Locatie (VBL, een AZC waar mensen verblijven in afwachting op terugkeer) werd in 2013 na een aantal weken beëindigd; hij zou pas met een geboorteakte of een uittreksel van het geboorteregister daar weer opvang krijgen. Hoeveel jaren, hoeveel brieven, hoeveel gesprekken en hoeveel ellende moet deze jongen nog doorstaan tot er een uitweg uit deze situatie komt?

7.4 Dag van de Vluchteling

Rondom de Dag van de Vluchteling op 20 juni vraagt Vluchtelingen in de Knel elk jaar aandacht voor afgewezen vluchtelingen in Eindhoven. In 2018 hebben we een ontmoetingsdiner georganiseerd bij de Hoogstraatgemeenschap. Hieraan nam een groot aantal vluchtelingen en Eindhovenaren deel. De vluchtelingen hebben tijdens het diner over hun land van herkomst verteld en de Eindhovenaren hebben over hun leven in Eindhoven verteld. Op deze manier zijn er nieuwe contacten ontstaan en kregen Eindhovenaren en vluchtelingen een inkijk in elkaars leven.

Daarnaast zijn er verschillende presentaties geweest bij kerken en clubs om te vertellen over de situatie van afgewezen vluchtelingen in Eindhoven. Op deze manier hebben we het draagvlak voor onze doelgroep verder uitgebreid.

7.5 Media

We hebben de situatie van onze cliënten in 2018 via verschillende lokale media onder de aandacht gebracht van een breder publiek. Er zijn bijvoorbeeld interviews geweest met het Eindhovens Dagblad en met studio040.

Onze eigen externe nieuwsbrief met informatie rondom het landelijke beleid, de effecten op onze cliënten en ons werk, interviews met vluchtelingen en vrijwilligers werd in 2018 drie keer verstuurd naar zo'n duizend abonnees.

7.6 Scholen, kerken en overige bijeenkomsten

Ook in 2018 werden weer presentaties gegeven op middelbare scholen, in kerken en bij burgerinitiatieven en werd er meegewerkt aan herdenkingen en wakes op verschillende momenten in het jaar o.a. om stil te staan bij de slachtoffers van het Nederlandse asielbeleid. Ook hebben we actief en maandelijks deelgenomen aan landelijke bijeenkomsten en symposia over de LVV en over medische zorg voor afgewezen vluchtelingen.

8. ORGANISATIE

Vluchtelingen in de Knel wordt gedragen door het werk van vele vrijwilligers. In 2018 hadden we een team van ruim 70 hardwerkende en betrokken vrijwillige medewerkers.

Naast de vrijwilligers zijn in 2018 in totaal elf betaalde deeltijd-medewerkers actief geweest om de organisatie draaiende te houden en de kwalitatief hoogstaande juridische begeleiding van cliënten te waarborgen:

- Kernteam: Vijf medewerkers zijn tegelijkertijd actief geweest als Kernteamlid. Zij houden zich actief bezig met de individuele cliëntbegeleiding. We hebben afscheid genomen van één kernteamlid en een nieuw kernteamlid aangenomen. Daarnaast werd een van de kernteamleden tijdelijk vervangen vanwege zwangerschapsverlof.
- Collegiaal leidinggevend team (CLT): Naast het kernteam kent de stichting een Collegiaal Leidinggevend Team (CLT). Het CLT werkt op basis van meewerkend voormanschap: de leden van het CLT houden zich voor 50% van hun tijd bezig met de coördinerende taken van de Stichting. De overige 50% van hun tijd zetten zij zich als Kernteamlid in voor de cliëntbegeleiding. Het bestuur vervult een controlerende rol op afstand. In 2018 zijn er geen wisselingen in het CLT geweest en bestond het CLT uit Lenie Scholten, Veronika Pisorn en Anoeshka Gehring.
- Projectmedewerkers: 1 projectmedewerker heeft de training toekomstoriëntatie ontwikkeld en gegeven.
- Ondersteunend personeel: het ondersteunend personeel bestaat uit een financieel medewerker en een Office medewerker. Beide zijn parttime in dienst van de stichting.

Het onbezoldigde Bestuur bestond in 2018 uit: Ike Bomer (voorzitter), Mark van den Hoff (secretaris), Martin Hofman en Marloes van Zantvoort. Mark van den Hoff is na 10-jarige betrokkenheid bij de stichting in 2018 afgetreden als bestuurslid.

9. WINST EN VERLIESREKENING 2018

De begeleidingstrajecten werden in 2018 voor een deel gefinancierd door de gemeente Eindhoven. Voor een uitgebreid overzicht is de Jaarrekening 2018 te vinden op onze website.

Stichting Vluchtelingen in de Knel, Hoogstraat 301b, 5654 NB Eindhoven

T + 31 (040) 256 95 17 F +31 (040) 251 27 38 I www.vluchtelingenindeknel.nl E info@vluchtelingenindeknel.nl

Steun ons: NL72RABO 0170025306 t.n.v. Vluchtelingen in de Knel Eindhoven